

УДК 636.082.26

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ГАЛУЗИ ПТАХІВНИЦТВА В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Н.О.АВЕРЧЕВА – аспірант, Херсонський ДАУ

Аграрна реформа проводиться в Україні з 1992 року. Вона передбачає сприятливого економічного середовища на ринку, формування ефективного господаря - власника, пошук і мобілізацію внутрішніх резервів підвищення ефективності і росту обсягів виробництва. Сучасний стан аграрного сектора вимагає, крім цього, активного формування конкурентноспроможного виробництва, яке забезпечить продовольчу безпеку країни. Для вирішення поставлених завдань в першу чергу необхідно створити для залучення інвестицій у сферу виробництва, надати повну господарську самостійність підприємствам, сформувати у робітників інтерес, як співвласників капіталу, до результатів виробництва.

Для кожної галузі АПК найголовнішим є визначення головних пріоритетів структурної перебудови, технічного і технологічного забезпечення, формування організаційно-правових структур на базі колективної і приватної власності. Певні реформаційні процеси в сільському господарстві за роки незалежності відбулися: утворилися нові форми господарств, проте зберігається стала тенденція до зниження обсягів виробництва основних видів продукції. В 1999 році валова продукція сільського господарства становила 9,6 млрд.грн. (в порівняних цінах 1996 року), що становить лише 28 % рівня 1990 року і 92 % - 1998 року.

Оскільки аграрний сектор економіки в сучасних умовах знаходиться в кризовому стані, нові перспективні форми господарств повинні не тільки збільшити об'єми виробництва, а і забезпечити економічну ефективність, чітку організацію. І зростання продуктивності праці.

Щодо реформування галузі птахівництва, слід зазначити властивий їй ряд особливостей. У Херсонській області основним поставальником продукції птахівництва було виробниче об'єднання Херсонптахопром. Найвищі показники виробництва були досягнуті у 1988 році, коли було вироблено 298 млн. шт. яєць і 12 тис. т. м'яса птиці. У розрахунку на душу населення це становило 230 яєць і 14 кг м'яса птиці. За 1999 рік спец колгоспами вироблено лише 61.6 млн. шт. яєць і 1 тис. т. м'яса птиці. Рівень виробництва по відношенню до 1988 року знизився відповідно до 21,7 % і 8,3 %.

Продуктивність курей – несучок за цей період знизився з 215 до 190 штук.

Основною причиною такого становища є те, що об'єднання було повністю державною власністю і в період реформування залишилося без державної підтримки. Роль держави обмежилася лише формальним закріпленням комбікормових заводів за птахо підприємствами. В свою чергу постачальники не були зацікавлені в якості кормів, своєчасних поставках, і це також негативно вплинуло на стан галузі. Крім того, на перехідному етапі до ринкових відносин держава не контролювала чітко дотримання цінової політики, що призвело до порушення паритету цін на птахівничу і промислову продукцію. Лише за минулий рік ціни на промислову продукцію, яка використовується в птахівництві зросли в 2.6 рази, в тому числі на комбікорми – в 1.8, бензин – в 3, електроенергія – в 2.9 рази. В той час як ціна яйця зросли в 1.1 рази, на м'ясо птиці – лише в 1.4 рази.

Таким чином, неконтрольоване зростання цін на енергоносії, комбікорм, високі процентні ставки за кредити призвели до різкого підвищення собівартості і збитковості продукції, значного скорочення виробництва, припинення роботи більшості птахо господарств, ліквідації птахівництва в колективних господарствах. Реальні доходи споживачів не дозволяють встановити ціни, які б відшкодували витрати і забезпечували необхідну рентабельність виробництва. Самі птахівничі господарства мають низькі можливості переробки продукції і її зберігання, це вимагає термінової реалізації і також приводить до зниження цін на продукцію.

У результаті із шістнадцяти спеціалізованих птахогосподарств в Херсонській області не на повну потужність діють вісім. Птахівничі господарства характеризуються високим рівнем спеціалізації і концентрації виробництва, тому найдоцільнішим напрямком їх реформування стало створення різних типів господарських товариств, зокрема акціонерних, які мають певні можливості реконструкції виробництва і ефективного функціонування в ринкових умовах. Щоб повніше використати виробничий потенціал галузі, розширити виробництво і залучити інвестиції, доцільним є створення на базі спеціалізованих птахо господарств орендних колективів і кооперативів, які поступово трансформуються у різні за розмірами і типами приватні підприємства. Так, наприклад, в САТБТ "Ольчівське" із 20 птахівничих корпусів по виробництву куриних яєць завантажені протягом року лише 5 – 6. Аналогічний стан і в інших господарствах.

Виробництво яєць і м'яса птиці рентабельне лише на промисловій основі, тому особисті підсобні і фермерські господарства в сучасних умовах не спроможні забезпечити економічну ефективність виробництва продукції птахівництва.

Якщо звернути увагу на структуру виробництва яєць різними категоріями господарств, можна дійти певних висновків щодо можливостей і потенціалу галузі.

Дані і структура виробництва в Херсонській області.

Таблиця 1 – Структура виробництва яєць по категоріях господарств в Херсонській області

Рік	Громадські господарства	Особливості підсобні господарства	Селянські (фермерські) господарства
1990	69,2	30,8	-
1996	49,3	50,2	0,5
1997	40,0	59,4	0,6
1998	37,3	62,0	0,7
1999	33,5	66,5	0,0
2000	26,6**	73,4	

* – За даними Херсонщини у цифрах 1999 рік: Статистичний довідник, ВКМП.

** – с.-г. разом з фермерським господарством

За даними таблиці спостерігається чітка тенденція значного зменшення частки громадського сектора у виробництві яєць і збільшення долі особистих підсобних господарств.

У 1999 році доля суспільного сектора складала 33.5 %, а особистих підсобних 66.5 % в структурі виробництва яєць Херсонській області. Тоді як в 1990 році спеціалізовані господарства виробляли 70 %, а особисті підсобні – близько 30 % всього виробництва.

У 2000 році найбільше спеціалізоване птахо господарство області САТВТ “Ольгівське” отримало такі економічні показники: собівартість 1000 шт. куриних яєць – 157.98 грн., середня ціна реалізації – 173.60 грн., рівень рентабельності – 9.9 %. У 1999 році, який був досить складний щодо забезпечення комбикормами, господарству вдалося отримати прибуток при виробництві яєць і забезпечити рівень рентабельності – 8.8 %. У той час, як по області в цілому вперше за роки перебудови виробництво яєць було збитковим, рівень збитковості – 5.9 %.

У Херсонській області розроблена програма основних напрямків стабілізації та подальшого розвитку галузі птахівництва на 2001 – 2005 рік, яка пропонує невідкладні заходи щодо підтримки промислового птахівництва та поетапного нарощування обсягів виробництва, зниження собівартості продукції і підвищення економічної ефективності виробництва.

У таблиці 1 поданий перелік діючих птахогосподарств області і їх потужності, які плануються повністю залучити у виробництво до 2005 року.

Таблиця 2 – Наявність потужностей з виробництва продукції птахівництва в Херсонській області

Назва господарства	Потужності по виробництву	
	куриних яєць, млн.шт.	м'яса птиці, тис.т.
1. ТОВ "Ювілейне"	20.0	1.0
2. ВАТ "Ольгівське"	40.0	2.0
3. ВАТ "Орловське"	16.0	0.5
4. ЗАТ "Чорнобаївське"	20.0	1.0
5. ВАТ "Придніпровське"	5.0	
6. ВАТ "Приображенське"	15.0	0.5
7. ВАТ "Генічеське"	2.0	
8. ТОВ "Таврія"	2.0	
9. Агрофірма "Квіт-Агро"	10	
10. СК "Виноградівське"	-	1.0
	130	6.0

Основні питання програми:

- концентрація виробництва яєць і м'яса птиці на птахівничих комплексах, які працюють на промисловій основі;
- організація забезпечення стабільної повноцінної годівлі за рахунок зерна птахо господарств і утворення регіонального контракту;
- впровадження високопродуктивних кросів на основі племрепродукторів ЗАТ "Чорнобаївське", ВАТ "Придніпровський" і САТВТ "Ольгівське",
- енерго- і ресурсозберігаючі технології;
- своєчасне ветеринарне забезпечення господарств на основі цільової епізоотичної програми;
- технологічне переоснащення галузі обладнанням для утримання птиці, інкубації яєць, переробки продукції на основі довготермінових кредитів;
- реалізація продукції через фірмову торгівлю;
- залучення вітчизняних і зарубіжних інвесторів.

Комплексне вирішення поставлених завдань можливе лише на основі державної підтримки і максимального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів самих господарств.

На даному етапі розвитку галузь потребує державної підтримки, яка б дала можливість відновити виробництво продукції птахів-

ництва. Забезпечити повне завантаження наявних виробничих потужностей, фінансово підтримати діючі підприємства і стимулювати збільшення обсягів виробництва. Проблема кормо постачання повинна бути вирішена за рахунок вертикальних інтеграційних зв'язків підприємств з комбікормовими заводами та ефективної роботи власних кормоцехів.

Таким чином, реформування відносин власності, вплив держави на стан виробництва, організаційно-технологічні заходи на місцях дозволять підприємствам птахівничої галузі вийти із кризового стану.

УДК 636.32/8.082.088.4.

***РІВЕНЬ ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОЧНОЇ
ПРОДУКТИВНОСТІ ТА СТУПІНЬ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ У
ЖИРНОМОЛОЧНОГО ТА ГОЛШТИНІЗОВАННОГО ТИПІВ****

В.В.ДЕМЧУК – здобувач, Херсонський ДАУ

Шляхом поглиблення селекції стад червоної степової породи та використання голштинських плідників для поліпшення молочної продуктивності на півдні України створено жирномолочний і голштинізований типи молочної худоби (1).

При цьому голштинізований тип представлений тваринами різної частки крові голштинів які відповідають цільовим стандартам нової породи. Тому представляє значний інтерес визначення генетичного потенціалу за надоем тварин створених генотипів та ступені його реалізації залежно від частки крові вихідних порід та числа лактацій. Дослідженнями І.А.Рудик (2), Т.І.Нежлукченко (3) встановлено, що рівень генетичного потенціалу підвищується при збільшенні частки крові поліпшуючої породи – ступінь його реалізації відповідно зменшується, що зумовлено більшою вимогливістю помісей високої долі кровності до умов середовища, а також регресією показників молочної продуктивності до середніх значень за всіма генотипами. Встановлено також, що в несприятливих умовах середовища рівень реалізації генетичного потенціалу зменшується.

Враховуючи, що при створенні нової породи молочної худоби питання визначення її генетичного потенціалу практично не вивча-

---

* Робота виконана під науковим керівництвом доктора с.-г. наук, професора Ко-валенка В.П.